

Władza wykonawcza w wybranych krajach

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Film
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Bibliografia:

- Źródło: *Konstytucja Republiki Południowej Afryki*, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 24.07.2020 r.].
- Źródło: Marta Zdzieborska, *Standardy polityki wewnętrznej Indii w XXI wieku*, 21.12.2012 r., dostępny w internecie: polska-azja.pl [dostęp 24.07.2020 r.].

- Źródło: Michał Rzeczycki, *Równowaga, nie trójpodział. Co tak naprawdę pisał Monteskiusz?*, 29.07.2018 r., dostępny w internecie: klubjagiellonski.pl [dostęp 24.07.2020 r.].
- Źródło: Katarzyna Mill, *System polityczny Indii*, dostępny w internecie: piig-poland.org [dostęp 24.07.2020 r.].

Władza wykonawcza w wybranych krajach

Źródło: domena publiczna.

((Michał Rzeczycki

Równowaga, nie trójpodział. Co tak naprawdę pisał Monteskiusz?

Nie istnieje ani jedno państwo, w którym udało się egzekutywę, legislatywę i judykaturę w sposób idealny rozdzielić.

Źródło: Michał Rzeczycki, *Równowaga, nie trójpodział. Co tak naprawdę pisał Monteskiusz?*, 29.07.2018 r., dostępny w internecie: klubjagiellonski.pl [dostęp 24.07.2020 r.].

Jako mieszkaniec Polski znasz przede wszystkim ustrój i trójpodział władzy istniejący w tym kraju. Są jednak państwa, nie tylko europejskie, zorganizowane w całkowicie inny sposób. Czym mogą się różnić od siebie systemy władzy funkcjonujące w poszczególnych krajach?

Twoje cele

- Wyjaśnisz, czym jest władza wykonawcza.
- Przeanalizujesz różne formy sprawowania władzy wykonawczej.
- Scharakteryzujesz różnice w pozycji głowy państwa i premiera w różnych krajach.

Przeczytaj

Władza wykonawcza

Celem władzy wykonawczej, zwanej także **egzekutywą**, jest zarządzanie zarówno sprawami wewnętrznymi, jak i zagranicznymi państwa. Uosabia ona siłę państwa oraz jego nadrzędność w stosunkach z obywatelami.

Wyróżnia się dwa podstawowe modele władzy wykonawczej:

Odpowiedzialność władzy wykonawczej jest według prawa dwojaka: polityczna i prawna (konstytucyjna).

Odpowiedzialność polityczna zwana jest także mylnie parlamentarną. Jest to jednak pojęcie znacznie szersze, ponieważ obejmuje także odpowiedzialność wobec wyborców i partii politycznych. Odpowiedzialność parlamentarną zaś ponoszą poszczególni członkowie władzy wykonawczej lub całe jej **gremium** przed parlamentem w związku ze sprawowaniem swoich funkcji. Ten rodzaj odpowiedzialności egzekwuje parlament i zazwyczaj ma postać rywalizacji politycznej.

Odpowiedzialność prawna (konstytucyjna) to zapisane w konstytucji konsekwencje, które stosowane są wobec osób zajmujących wysokie stanowiska w państwie, jeśli podczas wykonywania swoich funkcji naruszyły konstytucję lub inne ustawy. Może ona przyjmować postać odpowiedzialności konstytucyjnej *sensu stricto*, za naruszenie konstytucji i innych ustaw, lub odpowiedzialności karnej za popełnione przestępstwa. Jest to odpowiedzialność indywidualna, którą zwykle ponoszą prezydenci i członkowie rządu.

Głowa państwa

Naczelny organ **jednoosobowy** lub **kolegialny**, sprawujący zarówno funkcje formalne, jak i reprezentacyjne.

W zależności od systemu rządów pozycja głowy państwa jest silna (system prezydencki i półprezydencki) lub słaba (system parlamentarny). Zależy to od trzech podstawowych czynników: zakresu kompetencji, które według prawa należą do głowy państwa, odpowiedzialności, którą ponosi, oraz sposobu wyboru.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Inaczej jest w przypadku **monarchii**. Głową państwa jest tu monarcha, który władzę otrzymuje przez dziedziczenie (Wielka Brytania) lub elekcję (Watykan, Andora).

Głowa państwa z reguły **nie ponosi odpowiedzialności politycznej**. Oznacza to niemożność odwołania głowy państwa z przyczyn politycznych. Niektóre kraje wprowadziły jednak elementy odpowiedzialności parlamentarnej (Łotwa, Litwa, Austria).

Rząd

Rząd jest **organem kolegialnym**, powołanym do zarządzania administracyjnego państwem i prowadzenia polityki państwa. Składa się zazwyczaj z premiera i ministrów.

W państwach demokratycznych występują następujące procedury powoływania rządu:

parlamentarna

Uzależniona jest od większości w parlamencie, mimo że formalnie premiera desygnuje głowa państwa i na jej wniosek ministrów (Polska).

pozaparlamentarna

O składzie rządu decyduje głowa państwa (Francja, USA).

Pozycja rządu zależy od przyjętego w państwie systemu rządów.

W **systemie parlamentarnym** rząd ma faktyczną władzę, powoływany jest zazwyczaj przez głowę państwa, powinien mieć zaufanie większości parlamentarnej i ponosi przed parlamentem odpowiedzialność polityczną.

W **systemie półprezydenckim** rząd powoływany jest przez prezydenta, który aktywnie uczestniczy w jego pracach i nadaje im kierunek. Rząd ponosi odpowiedzialność polityczną zarówno przed prezydentem, jak i przed parlamentem.

W **systemie parlamentarno-komitetowym** rząd nazywany jest także komitetem wykonawczym parlamentu, ponieważ to on go wybiera, kontroluje i odwołuje.

Nieco inaczej sytuacja wygląda w przypadku **systemu prezydenckiego** USA. Tam rząd nie ma umocowania konstytucyjnego, w wyniku czego jest jedynie ciałem pomocniczym prezydenta. Sekretarze stanu działają w ramach uprawnień głowy państwa i przed nią są odpowiedzialni.

Władza wykonawcza w wybranych krajach

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

Brytyjska Wspólnota Narodów

międzynarodowa organizacja powstała w 1931 r., zrzeszająca niepodległe kraje, z których większość była dawniej częścią brytyjskiego imperium kolonialnego

gremium

ogół członków jakiejś grupy

państwo federalne

państwo, w którym istnieje wspólny rząd, ale jednostki terytorialne są obdarzone autonomią

państwo unitarne

państwo, w którym wydzielone jednostki terytorialne są zorganizowane tak samo i podlegają władzy centralnej, która określa ich ustrój

senstu stricto

(łac.) w ścisłym znaczeniu

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z wypowiedzią prof. dr. hab. Roberta Alberskiego na temat pozycji politycznej premiera i wykonaj ćwiczenie.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DMCkB9WYL>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Jak daleko sięga władza premiera?

Ćwiczenie 1

Zajmij stanowisko: silna czy słaba pozycja prezydenta w państwie – który system jest lepszy?

Swoje zdanie uzasadnij minimum dwoma argumentami.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Uzupełnij tekst.

wykonawcze, reprezentacyjne, republika, król, prawo weta, monarchia, dożywotnio, koreańskiego, malajskiego, obowiązek zatwierdzania, na 6-letnią kadencję, prezydent

Singapur jest państwem-miastem położonym na południowym krańcu półwyspu

..... Ustrój Singapuru to

Na mocy konstytucji głową państwa jest Jest on wybierany

..... Głowa państwa pełni głównie funkcje

..... Ma także w stosunku do

kluczowych nominacji urzędniczych.

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się ze zdjęciem i wykonaj polecenie.

Źródło: South Africa The Good News, licencja: CC BY 2.0.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” Marta Zdzieborska

Standardy polityki wewnętrznej Indii w XXI wieku

Wielu indyjskich badaczy wskazuje na istniejący w Indiach kryzys jakości rządzenia oraz duży stopień separacji polityki rządowej od realnych potrzeb społeczeństwa, które wciąż boryka się z podstawowymi problemami bytowymi. Na subkontynencie indyjskim, gdzie systematycznie rośnie klasa średnia (według różnych szacunków wynosi od 200 do 250 mln osób), wciąż ok. 37 proc. społeczeństwa żyje poniżej linii ubóstwa, a poziom analfabetyzmu wynosi 26 proc. Choć od lat na szczeblu centralnym realizowane są projekty mające na celu poprawę warunków życia Indusów (Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act, Midday Meal Scheme), kreowanie zatrudnienia na wsi czy też poprawę systemu edukacji na terenie wiejskim, w efekcie słabego zarządzania projektem przez lokalną administrację oraz duży stopień korupcji, programy te nie mogą przynieść efektywnych zmian. Szczególnie niepokojące w tym kontekście jest zjawisko korupcji, obecne na wszystkich szczeblach władzy i będące symbolem erozji indyjskiego systemu demokratycznego. Dla przykładu, zarzuty korupcyjne nie ominęły także liderki partii BSP Mayawati cieszącej się poparciem rzeszy dalitów, którzy wierzą, że wywodząca się z niedotykalnych Mayawati będzie reprezentowała ich interesy. Wydaje się jednak, że liderka BSP, podobnie jak przedstawiciele innych partii politycznych w Indiach, nie jest żywotnie zainteresowana poprawą losu swoich wyborców i nie inicjuje istotnych reform i inicjatyw społecznych.

Zaznacz, które zdanie jest prawdziwe, a które fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Jednym z problemów władz indyjskich jest korupcja.	☐	☐
Oświata w Indiach należy do kompetencji władz stanowych.	☐	☐
Populizm w Indiach to problem nie tylko władz, ale i opozycji.	☐	☐
System kastowy Indii ma wpływ na stosunki we władzach.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” Katarzyna Mill

System polityczny Indii

Autorzy konstytucji indyjskiej w dużej mierze wzorowali się na modelu amerykańskim. Chcieli jednak uniknąć słabości, którą kryje tamten system, czyli braku koordynacji między władzą ustawodawczą a wykonawczą. W Indiach prezydent ma je spajać, jak w Anglii monarcha. Jest wybierana bezpośrednio konstytucyjną głową państwa. Urzęduje pięć lat bez ograniczeń co do reelekcji. Do tej pory jednak tylko jeden prezydent (Rajendra Prasad) był wybrany na drugą kadencję. (...)

Jako zwierzchnik sił zbrojnych prezydent wypowiada wojnę i ogłasza pokój. W dyplomacji reprezentuje Indie na świecie i podpisuje umowy w imieniu całego kraju. Muszą one być jednak ratyfikowane przez parlament.

W systemie indyjskim władza wykonawcza sprawowana jest przez Radę Ministrów, choć w imieniu prezydenta. Właściwie wszystkie decyzje i postanowienia prezydent musi podejmować za radą Gabinetu, co oznacza, że *de facto* ma on niewielkie pole manewru. Do każdej swojej decyzji potrzebuje zgody Rady, czyli premiera. Z powodu kolejnych poprawek, w konstytucji pojawiła się luka i nie ma wytycznych jak postępować w razie gdy gabinet zostanie rozwiązany, na przykład z powodu śmierci premiera. W takim wypadku praktyka każe prezydentowi podejmować decyzje samodzielnie.

Prezydent mianuje jedynie najważniejszych urzędników państwowych (Premiera, Sędziów Sądu Najwyższego, Szefa Komisji Wyborczej, Kontrolera, Naczelnego Rewizora i in.), ma prawo być na bieżąco w sprawach rządowych. Po wyborach do parlamentu decyduje, która partia utworzy rząd. Dysponuje natomiast dużą władzą ustawodawczą. Jak monarcha w Anglii, jest nieodłączną częścią Parlamentu, zwołuje i kończy posiedzenia obu izb. Może rozwiązać Lok Sabhę (za radą rządu). Raz do roku oraz na pierwsze posiedzenie nowo wybranego parlamentu wygłasza mowę. Nominuje 12 członków wyższej izby i dwóch członków niższej. Niektóre projekty ustaw mogą być przedstawione tylko za jego zgodą. Prawa ustanowione przez legislatury stanowe mogą zostać odrzucone przez prezydenta lub skierowane do ponownego rozpatrzenia. Projekt ustawy (wyj. ustawy budżetowe), który przejdzie przez obie izby parlamentu, trafia do prezydenta. Aby weszła w życie wymaga podpisu prezydenta. On jednak może:

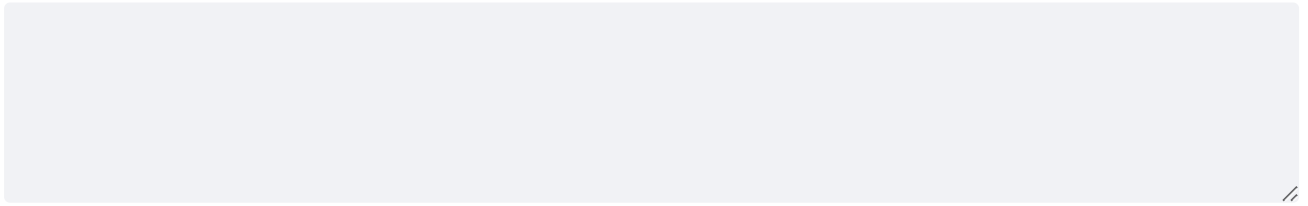
- podpisać;
- odmówić podpisania – prawo absolutnego weta, które zwykle stosowane jest tylko w drobnych sprawach;
- odesłać projekt z powrotem do parlamentu – jeśli obie izby przegłosują go ponownie w niezmienionej wersji prezydent musi go podpisać.;
- wstrzymać podpisanie – prawo weta kieszonkowego, gdyż konstytucja nie wyznacza limitu czasowego.;

– kiedy prezydent jest szczególnie zadowolony z obowiązującego prawa może wydać dekret, w którym na jakiś czas zakazuje aktywności parlamentarnej w danej sprawie.

Ma on moc ustawy, jednak musi być przegłosowany przez parlament w ciągu sześciu tygodni.

Źródło: Katarzyna Mill, *System polityczny Indii*, dostępny w internecie: piig-poland.org [dostęp 24.07.2020 r.].

Wyjaśnij zakres władzy prezydenta Indii.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” *Konstytucja Republiki Południowej Afryki*

83. Prezydent

Prezydent:

a. jest głową państwa oraz głową ogólnokrajowej władzy wykonawczej;

b. stoi na straży Konstytucji, broni jej i przestrzega jako najwyższego prawa Republiki

oraz

c. umacnia jedność narodu i wszystko, co przyczynia się do rozwoju Republiki.

84. Kompetencje i zadania Prezydenta

1. Prezydent ma kompetencje przyznane mu przez Konstytucję i prawodawstwo, w tym także kompetencje do wykonywania zadań głowy państwa i głowy ogólnokrajowej władzy wykonawczej.

2. Prezydent jest odpowiedzialny za:

a. akceptowanie i podpisywanie projektów ustaw;

- b. zwracanie projektu ustawy Zgromadzeniu Narodowemu w celu ponownego rozpatrzenia jego zgodności z Konstytucją;
- c. przekazywanie projektu ustawy do Trybunału Konstytucyjnego w celu zbadania jego zgodności z Konstytucją;
- d. zwoływanie Zgromadzenia Narodowego, Krajowej Rady Prowincji lub Parlamentu na posiedzenia nadzwyczajne w sprawach szczególnych;
- e. powoływanie na stanowiska, zgodnie z wymogami Konstytucji lub prawodawstwa, poza przypadkami, gdy działa on jako głowa ogólnokrajowej władzy wykonawczej;
- f. powoływanie komisji śledczych;
- g. zarządzanie referendum ogólnokrajowego na zasadach określonych w ustawie Parlamentu;
- h. przyjmowanie i uznawanie zagranicznych przedstawicieli dyplomatycznych i konsularnych;
- i. powoływanie ambasadorów, pełnomocników oraz przedstawicieli dyplomatycznych i konsularnych;
- j. ułaskawianie skazanych, odraczenie wykonania kar i łagodzenie grzywien i kar pieniężnych oraz kar przepadku rzeczy oraz
- k. nadawanie odznaczeń.

85. Władza wykonawcza Republiki

1. Władza wykonawcza Republiki jest sprawowana przez Prezydenta.
2. Prezydent sprawuje władzę wykonawczą razem z pozostałymi członkami Gabinetu:
 - a. wykonując prawodawstwo ogólnokrajowe, z wyjątkiem przypadków, gdy Konstytucja lub ustawa Parlamentu stanowią inaczej;
 - b. rozwijając i prowadząc politykę państwa;
 - c. koordynując zadania ministerstw i administracji państwowej;
 - d. przygotowując i wnosząc projekty aktów prawodawczych oraz
 - e. wykonując wszelkie inne zadania z zakresu władzy wykonawczej określone w Konstytucji lub prawodawstwie ogólnokrajowym.

Źródło: *Konstytucja Republiki Południowej Afryki*, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 24.07.2020 r.].

Wyjaśnij, czy kompetencje Prezydenta RPA są szersze czy węższe od uprawnień Prezydenta RP.

Dla nauczyciela

Autorka: Małgorzata Krzeszowska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Władza wykonawcza w wybranych krajach

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

VIII. Modele sprawowania władzy.

Uczeń:

10) charakteryzuje typy relacji między rządem a głową państwa na przykładzie Republiki Francuskiej (w tym sytuację koabitacji) oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej;

19) przedstawia niezachodni reżim demokratyczny lub hybrydowy (np. funkcjonujący w Wielonarodowym Państwie Boliwia, Republice Indii, Republice Południowej Afryki i Republice Singapuru).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest władza wykonawcza;
- analizuje różne formy sprawowania władzy wykonawczej;
- charakteryzuje różnice w pozycji głowy państwa i premiera w różnych krajach.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- kula śnieżna;
- mapa myśli;
- metoda plakatu/schematu;
- rozmowa nauczająca.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- kartki A3, pisaki.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

2. Uczniowie poznają znaczenie władzy wykonawczej z wykorzystaniem metody kuli śnieżnej. W parach ustalają jej definicję, zapisują ją na kartce, potem łączą się w czwórki i ósemki pracujące nad nią dalej. Na koniec wspólnie decydują i wybierają najlepszą formułkę spośród zaproponowanych.

3. Na podstawie definicji uczniowie ustalają, czym zajmuje się władza wykonawcza, tworząc na tablicy mapę myśli.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie zapoznają się z treścią zawartą w sekcji „Przeczytaj”. Na tej podstawie krótko omawiają organizację władzy wykonawczej w Polsce i wybranych krajach europejskich.

2. Następnie uczniowie dzielą się na cztery grupy. Każda z nich zapoznaje się z budżetem „Władza wykonawcza w wybranych krajach”, skupiając uwagę na jednym kraju:

- grupa I – Indie;
- grupa II – Singapur;

- grupa III – RPA;
- grupa IV – Boliwia.

3. W grupach uczniowie przygotowują na kartkach A3 plakat lub schemat władzy wykonawczej w wyznaczonym kraju. Efekt pracy grupy przedstawiają na forum. Jeśli członkowie innych grup mają pytania, to odpowiadają na nie. Na koniec wybrana osoba podsumowuje pracę.

4. Praca z filmem. Uczniowie zapoznają się z materiałem dotyczącym pozycji politycznej premiera w różnych krajach. Wynotowują najistotniejsze informacje. Następnie przygotowują argumenty do dyskusji: „Silna czy słaba pozycja premiera w państwie – który system jest lepszy?”

5. Dyskusja. Uczniowie dzielą się na grupy w zależności od tego, jakie stanowisko przyjęli, i przedstawiają swoją argumentację. Na koniec wybrana osoba prezentuje podsumowania. W ramach podsumowania może się też odbyć głosowanie, a uczniowie mogą zmienić grupy, jeśli przekonały ich argumenty adwersarzy.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie dokończają zdanie: „Najlepsza organizacja władzy wykonawczej jest w..., ponieważ...”.

2. Nauczyciel dokonuje podsumowania pracy grup i przekazuje uczniom informację zwrotną.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Michał Rzeczycki, *Równowaga, nie trójpodział. Co tak naprawdę pisał Monteskiusz?*, klubjagiellonski.pl.

Marta Zdzieborska, *M. Zdzieborska: Standardy polityki wewnętrznej Indii w XXI wieku*, polska-azja.pl.

Katarzyna Mill, *System polityczny Indii*, piig-poland.org.

Konstytucja Republiki Południowej Afryki, libr.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Na podstawie filmu uczniowie mogą przygotować własną prezentację multimedialną.